

DOMOLJUB

ŠTEV. 7. MESEČNA PRILOGA »NOVICE V SLIKAH« LETO 42

V LJUBLJANI, DNE 13. FEBRUARJA 1929

Cena 78 Din za celo leto. Za inozemstvo 60 Din. Posamezna številka 1 Din. V inseratnem delu vsaka drobna vrstica ali nje prostor 10 Din. Izhaja vsako sredo. Spisi in dopisi naj se pošiljajo Uredništvu »Domoljub«, naročnina, reklamacije in inserati Upravištvu »Domoljub« v Ljubljani.

Sv. oče zopet svoboden.

Ves svet je presenetila novica: Italija je popravila krivico, ki jo je l. 1870. naredila sv. očetu. Skoro 60 let se Italija ni zmenila, da bi uredila svoje razmerje do poveljarja katoliške Cerkve. Tudi ni bilo verjetno, da ga bo, dokler so imeli v Italiji prvo in zadnjo besedo framazoni. Mussolini pa, ki je znal vedno, magari sto postav, če so mu delale napotje pri udejstvovanju njegovih načrtov, z eno samo roko potisniti v stran, je to storil tudi pri ureditvi razmerja Cerkve z državo. Šel je preko vsega, preko cele množice italijanskih zakonov, ki so bili

co. Tekom stoletij so papeži vedno potonili darov raznih knezov večali svojo državo.

V 18. stoletju, ko so se začela širiti brezverska načela, so pa začeli razni vladarji pohlepno gledati po cerkveni državi. Trgali so jo kos za kosom — takrat seveda še ni bilo današnjega italijanskega kraljestva in so v Italiji vladali najrazličnejši evropski vladarji, ki so pridno preganjali drug drugega.

Leta 1870. je dozorela med ljudstvom narodnostna misel: isti jezik govoreč narod naj se združi v eno državo. Tudi v Italiji

Papež Pij XI.; Mussolini; kralj Viktor Emanuel.

podlaga in posledica krivičnega razmerja s Cerkvijo. Ponudil je Cerkvi roko, postave naj se pa izpremenijo, če so zanič.

Toda pojdemo po vrsti. V čem obstoji sprava med papežem in Italijo?

Do leta 1870. je imel papež svojo državo — cerkvena država se je imenovala. Obsegala je skoro celo srednjo Italijo, velik del južne in severne Italije. Papež je bil njen vladar, kot je n. pr. danes kralj Aleksander vladar Jugoslavije.

Ta država se je začela že leta 754. ko je frankovski kralj Pipin podaril sv. očetu oziroma rimski Cerkvi mesto Rim z okoli-

so hoteli to narediti. Namesto da bi se Italijani združili vsi v papeževi državi, je ta načrt izvršila savojska knežja rodovina, ki še danes vlada v Italiji. Toda stvari niso izpeljale na lep način. Cerkevno državo so Italijani kar zasedli in niso sv. očeta kot njegovega poveljarja nič vprašali. Sv. oče je v pričo celega sveta izrekel svečan protest ter se umaknil v svoje prostore, ki jih ni zapustil nikdar več. Ker je bil ves katoliški svet radi te kršitve papeževih pravic skrajno ogorčen, je sicer Italija skušala pregovoriti sv. očeta, da naj sprejme denarno odškodnino za vzeto državo, toda svete-

Državni tajnik sv. Očeta kardinal Gasparri, ki je podpisal pravno pogodbo med Cerkvijo in Italijo.

mu očetu ni bilo do denarja, temveč do svobode. Papež kot verski poveljar vseh katoličanov celega sveta ne more biti podanik ene ali druge države, temveč mora biti docela prost in neodvisen, da mu ne more nihče očitati, da mora delati tako, kakor mu ukazuje italijanska vlada. Zato pa je potrebno, da ima svojo neodvisno državo, pa naj bo ta tudi tako zelo majhna, da ima na njej prostora papeževu stanovanju in njegove pisarne. Papeži v vseh teh 60 letih niso prenehali katoliški svet opozarjati na nevzdržno stanje, v katerem se nahajajo in na veliko krivico, ki se jim ni popravila.

Italiji je bila ta stvar vedno bolj neprijetna. Zavedala se je, da bo treba krivico popraviti in sv. očetu dati svobodo, toda združena Italija je bila dejstvo, ki se ga nihče ni upal dotakniti.

Mussolini je našel izhod.

In tako se je skoro po 60 letih dosegla sprava, stara krivica se je popravila. Cerkevna država se je sv. očetu zopet priznala. Le da je sv. oče prostovoljno prepustil vse vladarske pravice v tej državi italijanskemu kralju, sam pa je obdržal zase samo še majhen del Rima, v katerem stoji Vatikan in okolica. Ta nova, majhna, toda docela

samosvojna in neodvisna država se bo imenovala »Vatikansko mesto«, njen vladar je vsakratni papež. Vsi prebivalci nove države se seveda izločijo iz italijanskega državljanstva. Nova država je z Italijo sklenila konkordat (cerkveno-politično pogodbo), kakršen je sklenjen že skoro z vsemi drugimi državami. Italija bo imenovala svojega poslanika v novi cerkveni državi, prav tako bo odposlal sv. oče svojega stalnega zastopnika na italijanski kraljevi dvor.

Pogodba sprave med papežem in Italijo se je najslavesneje podpisala v ponedeljek 11. februarja. In sicer sta jo podpisala papežev državni tajnik kardinal Gasparri in italijanski ministrski predsednik Mussolini. Nato se je vršila v torek v cerkvi svetega Petra zahvalna služba božja, katere se je udeležilo več desetstisočev vernikov z celega sveta.

Kakšne bodo posledice te zgodovinske sprave?

Danes jih še ne moremo pregledati. Ves svetovni tisk je mnenja, da zelo velike.

Prvič je to velika pridobitev za katoličane, kateri imajo sedaj veselo zavest, da je sv. oče docela neodvisen v izvrševanju svojih poslov. Vsak katoliški narod se bo sedaj z večjim zaupanjem mogel obračati na sv. očeta in tudi vsaka državna vlada se bo zavedala, da ima sedaj opravka z neodvisnim vladarjem.

Druga velika pridobitev bo, da se bo z novo državo mirovna misel med državami silno okrepila. Papež stopi v krog ostalih držav. Po svojem poklicu je ožanjanje miru in ljubezni med narodi in je že v zadnjih letih ponovno klical državam v spomin, da je mir največje dobro vsake države. Papežev vpliv na svetovno politiko v smislu miru in ljubezni bo z novim stanjem silno narasel. Tako se bo mir med narodi močno okrepil.

Samoposebi umevno je, da bo sedaj sv. oče večkrat mogel zapustiti svojo državo in se podati po svetu. Njegovi obiski bodo silno dvignili katoliško zavest, kamorkoli bo prišel. Ne vemo še, kam se bo papež najprej podal, verjetno na je, da bo eden prvih njegovih potov v Milan, kjer je preje dolgo vrsto let služboval.

Katoličani se iz vsega srca veselimo tega izrednega zgodovinskega dogodka. Zavedamo se, da je v prvi vrsti plod velikega ugleda katoliške Cerkve, ki je narasel zlasti v zadnjih letih. V veliki duševni zmožnosti današnjih časov vsi narodi, tudi nekatoški z vedno večjim zaupanjem gledajo na sv. očeta, kot edin ranešljiv kašnizot iz množice modernih zmot proti resnici in ljubezni. Ta vedno naraščajoči ugled rimskih papežev dokazuje, da si človek v temi današnjih zablod zaželi svetlobe in to svetlobo išče prav pri prvem viru: v Kristusovih naukih, ki jih hrani sv. Cerkve. To je tembolj važno, ker si sv. oče tega ugleda ni priboril morda z močno armado, množico aeroplanov in oklopnic, temveč samo z duhovno silo večne resnice.

Puškar F. K. Kaiser

LJUBLJANA, KONGRESNI TRG 9

kupuje in prodaja stare puške, samokrese, ter pravičame iste v komisijah prodaje.

Novice iz Beograda.

Štedenje.

Finančni minister je izdal na vsa ministrstva okrožnico, kako naj se sestavljajo proračuni, ki da morajo biti najmanj za 20% nižji od prejšnjih. Keducirati bo treba posamezne oddelke in osebe. Preurediti pa bo treba tudi način dela. Pri nas dela eno in isto stvar preveč oseb. Akti se vpisujejo v silno število knjig v centrali in v posameznih oddelkih, kar rešitev zadržuje, uradniška mesta pa pomnožuje v škodo državne blagajne.

Postava za vse enaka.

Glavno ravnateljstvo za posredne in neposredne davke pri finančnem ministertvu je izdalo na vse finančne uprave razpis, da morajo plačev nje davkov strogo zahtevati po zakonu in da se ne smejo prav nič ozirati na kakšne protokcije ali posredovanja gotovih oseb, kakor se je vršilo doslej. Pozornost naj obračajo v takih slučajih, ako bi se še primerili, na posredovatelje, kakor tudi na posredovance.

Nov obrtni red.

Trgovinski minister dr. Mažuranič je sam pcdrlil, da mu je izenačenje obrtnega reda ena izmed glavnih stvari. Po novem enotnem obrtnem redu bi se olajšal prihod slovenskih obrtnikov v ostale dele države. V Srbiji so morali doslej polag ti naši ljudje ponovne izpite. Če bodo po novem zakonu napravili izpit kjerkoli, bo veljal za vso državo. Slovenskim obrtnikom, ki so večtni in strokovno izobraženi, bo konkurenca lahka.

Zakon o vrhovni državni upravi.

Ta zakon je nujno potreben, ker neredko krko ministertvo danes ne ve, kaj spada pravzaprav v njegov delokrog. Tako n. pr. je kmetijsko ministertvo začelo izdelovati zakon o izvozu, trgovinsko ministertvo pa pravi, da spada tak zakon v njegov delokrog.

Na potu zblžanja z Bolgarijo.

Odkar je bil pred meseci umorjen od belgarskih tolp naš general Kovačević, je bila jugoslovansko-bolgarska meja zaprta 7. febr. pa je bolgarska vlada bila obveščena, da je naša vlada dala obmejnim oblastem potrebna navodila, da se ukinejo varnostni ukrepi na meji in se tako olajša redni promet ptnikov, kakor tudi gibanje dvclastnikov. V bodoče bo potrebna mešana komisija razsojala o morebitnih težkočah mejnega miru in rednega prometa. Ta ukrep naše vlade je napravil v vsaj belgarski javnosti najugodnejši vtis in je brez dvoma srečen uvod v pogajanja za trgovinsko pogodbo.

Trgovinske pogodbe z raznimi državami.

Vlada obrača največjo pozornost naši zun. trgovini. V vidiku ima pogodbe s Turčijo, Rumunijo, Poljsko in Čehoslovaško. Posebno napredujejo pogajanja s Španijo, ki bi lahko bila naš dober odjemalec za les, cement, živino, hmelj, jajca in še druge predmete.

Ukinitev generalnega železniškega ravnateljstva.

Glavno ravnateljstvo predstavlja danes ministertvo v ministertvu. Če hoče ministertvo kako stvar dobiti od ravnateljstva, gre akt

Dr. Francè Pavločič

Izpcijalist za zobne in ustne bolezni — vljudno naznanja, da izvršuje od 1. marca t. l. dalje v Ljubljani, Metelkova ulica št. 1/L, poleg Srca Jezusove cerkve, zobno prakso in ordinira vsak delavnik od 8 do 12 dopoldne in od 3 do 7 pop.

uradno pot preko generalnega ravnateljstva. Ta šele odpošlje material oziroma zahtevane podatke podrejenim ravnateljstvom. Isto pot roma akt nazaj. V interesu dobre uprave, zlasti hitrega upravljanja gospodarstva pa je, da se ta pota odstranijo in da ministertvo neposredno občuje s podrejenimi uradi. Zato je glavno ravnateljstvo velika ovira. Ze dares je gotovo, da se bo ukinilo. S tem se bo mnogo pridobilo na osebju, ki se bo porabilo tam, kjer osebja primanjkuje.

Revizija prometnega stanja.

Na mnogih železniških postajah se je nagromadilo veliko število uradništva. Postaje, ki jih je pred vojno upravljalo 12 uradnikov, jih imajo danes 20 do 30, čeprav je promet isti. Zato se v železniškem ministertvu resno dela na tem, da se pregleda stvarno stanje vseh železniških postaj, da se pri postaji h, kjer je preveč ali zelo veliko uradništva, uradništvo premesti na postaje, ki so z delom preobložene in preobremenjene. V kratkem se bo sestavila komisija, ki bo imela izključno to nalogo.

Pokojnine se bodo pregledale.

Težko finančno stanje sili državo, da pregleda svoje obveznosti in jih sprvi v sklad s pravičnostjo in močnostjo. V tem oziru so potrebne točnega pregleda zlasti razne pokojnine, za katere pctroši država eno desetino svojega proračuna. So ljudje, ki vlečejo pokojnino, a so dobro preskrbljeni v zasebnih službah. Pctem so t'ki, ki so dela še popolnoma zmocni, a so bili upokojeni iz strankarskih oziror itd. Upanje je, da se bo revizija pokojnin izvršila še pred sprejetjem proračuna.

Za domačo kamnarsko industrijo.

Organizacija kamnarske industrije je poslala gradbenemu ministru obširno spomenico, v kateri ga opozarja na težaven položaj te panče naše industrije. Kamnarska industrija nima podpore od vlade, ampak mora voditi težaven boj zlasti z inozemsko konkurenco, ki grozi uničiti tozačevna domača podjetja. Gradbeni minister je tej spomenici ugodil. V posebni rešitvi je zbral birtene njene dele. Podrejere oblastit ter zlasti vse podeželske in mešne občine opozarja, da morajo posvečati pri nabavah vso skrb domači kamnarski industriji. Minister je zagrozil, da ne bo v slučaju, če se ne bi pri licitacijah za kaldrmine v prvi vrsti vpočevala domača industrija, odcbril nobene licitacije.

Silvovko, brinjevec, pelinovec, rum in hruševac

si lahko napravite z našimi esenci. Steklenica za napravo 4-5 l. žganja stane samo Din 20.—, po pošti Din 32.—. Tično navodilo na vsaki steklenici. - Samo v drogeriji A. Kanc sinova, Ljubljana, 2. dovska ul. 1

V vsako hišo „Domoljuba“!

KAJ JE NOVEGA

d Jugoslavija. Iz krogov komisije, ki izdeluje zakone, se čuje, da se po sprejetju bodoče nove ustave naša država ne bo več imenovala Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, ampak »Jugoslavija«, kakor jo že danes naziva zunanji svet, zlasti angleška, francoska in italijanska javnost.

d Na pisma za v Italijo je minister za pošte in brzojav znižal pristojbine. Na pisma do 20 gramov pride odslej znamka za 2.50 Din, na dopisnice pa za 1.25 Din.

d Zopet nov občuten mráz je pritisnil vprav zadnje dni. V Belgradu ga imajo po 26—30 stopinj, pri nas skoro isto. Nov sneg je zapadel v Liki, kjer obenem divjajo hudi zameti. Železniški promet komaj še zmaguje, veliko vlakov je že ustavljenih — tudi pri nas v Sloveniji — lokomotive porabijo še enkrat več premoga kot doslej, zato za privatno kupčijo povsem primanjkuje kuriva. Vrhu tega iz odprtih železniških vagonov razni siromaki tako kradejo premog, da ga bodo premogarji podražili. Trem ljubljanskim trgovcem ga je bilo v kratkem na drobno ukradenega skoro štiri vagone. V Srbiji je mnogo ljudi že zmrznilo. Tudi drevje ne prenaša več tega mráza in je začelo pokati. V Ljubljani zmrzujejo in pokajo vodovodne cevi, da je bil del Ljubljane za nekaj dni brez vode. — V drugih državah je še večji mráz. V Nemčiji in Avstriji so železniški promet že znatno omejili, vagoni so velikokrat mrzli, potniki silno veliko trpe. Na Dunaju vojaštvo na cestah kuha v vojnih kuhinjah za ljudi brezplačen čaj. Razni preroki prerokujejo, da še ne bo kmalu konca. Da bi ne imeli prav!

d Mráz je bil v naši in tudi drugih državah v dnevih po Svečnici oster, kakor ga ne pomnijo starejši ljudje. 25 stopinj pod ničlo je bilo nekaj navadnega. V Mirni na Dolenjskem so imeli 33 stopinj, v Št. Vidu pri Stični pa baje celo 36 stopinj mráza.

d Snežni viharji so prošle dni zlasti železniškemu prometu delali silne ovire. V območju zagrebskega ravnateljstva se je pokvarilo 30 strojev, v ljubljanskem 5, v belgrajskem 5, v sarajevskem 6, v subotiškem 5. Bolgarija je zaradi viharjev in metežev vlake enostavno ustavila in mednarodni vlaki so se sestavljali šele v Belgradu, ker preko Bolgarije noben vlak ni pripeljal.

d »Slovenskemu narodu« je zopet enkrat vse na potu, kar je v zvezi z vero in cerkvijo. Pretekli teden se je zaletel v škofijo, v korarske hiše, v župnišča, v samostane in kajpada tudi v Dom duhovnih vaj. Pa tudi nove nujno potrebne cerkve so žerjavovskemu listu odveč. Za brezstanovanje naj bi skrbeli in zbirali le »klerikalci«, ljudje »atove« sorte niso vneti za tako socialno delo. Nič novega.

d Nujno potrebna odredba. Prosvetni minister dr. Boža Maksimovič je izdal dve naredbi. V prvi prepoveduje, da bi učitelji oziroma profesorji poučevali proti plačilu,

zlasti tiste, ki so iz njihovih razredov. Ravno tako njihove žene. Druga naredba prepoveduje zbirke po šolah: denarja, priporočila knjig itd.

g Prijava za pridobnino. Mnogo se je razpravljalo v časopisju in na raznih shodih, kako sestaviti prijavo za pridobnino po novem zakonu, pa vsa razmotrivanja niso bila povsem jasna in za vsakega umljiva. Jugoslovanska knjigarna je zbrala kot praktičen vzorec za to prijavo, po katerem bo vsakemu takoj jasno, kako naj to prijavo sestavi in kateri stroški so odbitni. Cena vzorca je 8 Din.

Obsojenec Prpičeve tolpe v Zagrebu: 1. Brdarič. 2. Budak. 3. Krkič. 4. Prpič Mali. 5. Vrbancec. 6. Krmpotič. 7. Smojver. 8. Vuković. Obeseni bodo: 1, 4, 5 in 6.

d Smrt štirih razbojnikov. Te dni bodo obesili v Zagrebu štiri člane znane Prpičeve razbojniške bande, ki je dolgo časa bila strah in trepet na Hrvaškem. So to Prpič Mali, Mijo Vrbancec, Nikola Brdarič in Marijan Krmpotič, dočim so njihovi tovariši Franjo Smojver, Ibrahim Krkič in Nikola Budak odnesli precej dolgoletne kazni. Prva dva sta bila tudi obsojena na smrt, toda sta bila pomiloščena. Voditelj Prpič je poleg raznih ropov umoril 8 ljudi, Vrbancec tudi 8, Brdarič 2 in Krmpotič 4.

d O Svetozarju Pribečeviču se ničesar ne čuje. Neki časopisi vedo poročati, da piše politično zgodovino Hrvatske od leta 1903. do 1918.

d Pismenost v naši državi. Leta 1921. je znalo v odstotkih izraženo brati in pisati: v Sloveniji 96 moških in 91 ženskih, v Vojvodini 80 in 73, na Hrvaškem 74 in 61, v Dalmaciji 64 in 40, v predvojni Srbiji 54 in 16, v Črni gori 53 in 13, v Bosni in Hercegovini 29 in 10, v Macedoniji 24 in 8. Na splošno je bilo torej v naši državi leta 1921. več kot polovica ljudi nepismenih, kar pa ne drži, ker so med nevešč

uvrščeni po tej statistiki tudi otroci v predšolski dobi, kar seveda ni pravilno. Tudi je gotovo, da se je od leta 1921. do današnjega dne, posebno kar se tiče Slovenije, število nepismenih zelo znižalo.

d Stros Mayerjev arterijski polk v Osijeku je slavil 4. febr. svojo polkovno »slavo«, kateri je prisostvoval tudi tamošnji g. knezoškof kot naslednik pokojnega Stros Mayerja.

d 1627 družin je v Sarajevu, ki nima jo kaj jesti, gladuje pa skupno nad 4243 ljudi. Mnogi teh žive v bednih hišah z razbitimi in s papirjem prepletenimi okni. Sarajevska mestna občina je sicer dala stradalajočim nekaj podpore, ki pa je pri veliki bedi le kaplja v morje.

d Na delo v Ne / ijo in Francijo pojde iz Slovenske Krajine okrog 10.000 ljudi.

d Zanimiva novost pri železnici. Mariborska železniška uprava je dobila nove motorne stroje, ki bodo vozili osebne vlake v lokalnem prometu. Uvedel se bo promet s takimi motornimi stroji na teh progah: Maribor—Sv. Lovrene na Pohorju, Maribor—Št. Ilj, Maribor—Ptuj in Maribor—Poljčane. Maribor dobi menda šest takih motornih strojev in bodo ti vlaki z 1 ali 2 vagonoma vozili vsako uro v označenih smereh.

d Naša kraljevska rodbina pričakuje enkrat spomladi zopet vesel družinski dogodek.

d Kralj Aleksander pride letošnje leto najbrž z vso kraljevsko družino na daljše bivanje v Zagreb.

d Novo škofijsko semenišče so slovesno otvorili 6. februarja v Šibeniku. Blagoslovil ga je škof Jeronim Mileta. Šibeniško je tretje katoliško semenišče v Dalmaciji.

d Zdravstveni dom v Mariboru. Na predlog Higijenskega zavoda v Ljubljani je odredil minister narodnega zdravja, da se ustanovi in otvori Zdravstveni dom v Mariboru.

boru. Začasno bodo nameščeni oddelki Zdravstvenega doma v prostorih Dečjega dispanzerja in prostorih, katere bo določil oblasni komisar. Za v. d. upravnika Zdravstvenega doma je imenovan dr. Josip Vrtovec, zdravnik Higijenskega zavoda v Ljubljani.

d Odločen nastop nadškola dr. Bauerja za versko šolo. Ob 50 letnici mašništva je izdal zagrebški nadškof dr. Bauer posebno spomenico, ki obravnava med drugim tudi vprašanje verskega pouka v šolah. Gospod nadškof pravi: »Pojavili so se glasovi, ki nas silijo k opreznosti. Tako se javno naglašajo želja, da bi se verouk ukinil, da bi se duhovništvu prepovedalo poučevati v šolah, da bi se prepovedalo vsako versko nadzorstvo v šolah, z eno besedo, da se izroči šolski pouk izključno laikom, ali, kakor se to pravi, da se šola laizira. To je brezversko prizadevanje, ki je v nekaterih državah že rodilo težke posledice. To je izzvalo žalostne izkušnje in borbe katoličanov. Po božjem in naravnem pravu pripadajo otroci roditeljem. Z ozirom na to imajo roditelji skrb in neposredno pravico, da odločajo, kako se bodo njihovi otroci vzgajali. Katoliška cerkev, ki je od božjega Odrješnika dobila zapoved, da oznanja evangelij vsem narodom, se temu pozivu in pravici ne more odreči. Zato imajo katoliški roditelji in cerkev pravico zahtevati, da se njihovi otroci vzgajajo po katoliških načelih. Isto pravico priznavamo tudi pravoslavnim in drugim, po ustavi priznanim veroizpovedanjem. Napraviti javno državno šolo, obvezno za vse državljane, v to šolo pa uvesti brezverskega duha, to je najstrašnejše nasilje nad vestjo katoliških staršev. Katoliški starši! Vaša ljubezen do otrok vas najbolj uči, kaj je otrokom koristno in kaj jim je nevarno. Vsakdanje izkušnje in Vašem rodbinskem življenju Vam kažejo, kako sveta vera blagodejno deluje in kako nevarno je za otroke, če se odtujijo sveti veri. Zato, predragi verniki, če bi nastopila resna nevarnost, da bi se šole odtujile naravnemu poklicu, da namreč Vaše otroke vzgajajo versko, Vas bomo pozvali, da se z združenimi močmi upremo, da to nevarnost zavrnemo.«

d Svoj 74. rojstni dan je proslavil dne 11. febr. zagrebški nadškof dr. Ante Pauker. Ta dan je obremenjen začetek proslave zlatomestniškega jubileja s. nadškofa. V imenu jugoslovanskega episkopata je prevzvišenemu čestital belgradski nadškof dr. Podić, ki se nahaja ta čas v Zagrebu. Tudi mi želimo prevzvišenemu nadškofu zagrebškemu še mnogo blažoslavljenih let!

d Dostojanstveno rojstvo je praznoval v Ljubljani 10. februarja urokočeni gimnazijski profesor p. Matjaž Vodusek.

d Novo katoliško cerkev prične v kratkem graditi v Belgradu. V ta namen potrebno zemljišče je odstopilo cerkvenemu stavbenemu odboru ministrstvo za javna dela.

d Okrog osem milijonov kilogramov tobaka izdelata letno osem tovarn jugoslovanskega monopola.

d Zakaj se mora invalidski zakon spreminiti. V tem pogledu je izjavil predsednik združenja rez. častnikov in bojnikov sle-

deče: 1. Invalidnino naj sprejemajo samo oni, ki jim je res potrebna. 2. Državni proračun je treba osvoboditi zdravih invalidov. 3. Po vaseh živijo vdove, ki sprejemajo invalidnino, v divjem zakonu z raznimi moškimi samo zato, da ne bi izgubile invalidnino. 4. Je mnogo slučajev, da zdravi in premožni invalidi dobivajo po štiri in pet tisoč dinarjev mesečno, dočim s'are matere, ki so izgubile po več sinov v vojni, in vojne sirote prejema samo osemdeset do sto dinarjev.

d Velika pomilostitev. Nj. Vel. kralj Aleksander je objavil 6. februarja pomilostilni odlok, s katerim so odpuščene kazni vsem onim, ki so kršili zakon o žalitvi kralja, kakor tudi onim, ki so se pregrešili po tiskovnem zakonu, pa čeprav so bili kaznovani že pred 6. januarjem 1923. — Ta kraljevi odlok je vzbudil zlasti na Hrvaškem, kjer se je v zadnjih mesecih v tem pogledu mnogo grešilo — obse zadovoljstvo.

d Kako so se strli razbojništvo v Južni Srbiji. Najnovejša številka »Policej« obavlja obširne podatke o s'arju javne varnosti v državi. Podatki so rad vse razveselivi, ker dokazujejo, da je razbojništvo po južnih krajih skoraj docelo zatrto. Začetkom leta 1924 je bilo v Južni Srbiji kačakov okoli 1200 in so ti na vse ogrožali javno varnost na vse desni obali Vardara in v Sandžaku. Leta 1924 se je pričelo preganjanje kačakov. Do leta 1927 je bilo 316 kačakov ubitih, 175 aretiranih, 626 od njih pa so se sami predali oblasti. Danes je kačavstvo čisto zatrto. Tudi od komitov je Južna Srbija očistena. Še leta 1922 je imel macedonski komitet v vsakem okraju po več komitskih band, v nekaterih kar po 5. Leta 1923 je bilo pri nas na delu še 800 komitov. Po vseh zelo hudih bojih so orožniki uničili 19 band. V teh bojih so homite izgubili svoje voditelje in sedaj se omejuje vse delo macedonskega odbora, da pošlje tu na tem katnega atentatorja čez mejo v Južno Srbijo. V Crni gori je bilo l. 1923 še na 200 odmetnikov. Vsi ti so danes ali pobiti, ali ujeti ali pa so se morali udati. V vsem je danes le 6 novih odmetnikov, ki so pobegnili po izvršitvi katkega zločina. Ti pa ne ogrožajo javne varnosti. Tudi ha'udstvo je danes čisto zatrto. Samo dva ocenjena ha'udka še živita, in sicer v požarevaškem okraju Tabanšč, na čegar glavo je razpisanih 100.000 dinarjev in Radovanovič, ki je ocenjen na 50.000 dinarjev. V bojih s kačaki, odmetniki in razbojniki je padlo 8 orožnikov, 387 pa je bilo ranjenih. Vsled težkih naporov in slabih zdravstvenih razmer vzdolž bolgarske in albanske meje pa je umrlo 725 orožnikov.

d Davčna uprava v Žužemberku ostane, je zagotovil državni podtajnik deputaciji, ki je šla v ta namen v Belgrad.

d Za župnika v Hotič je imenovan g. Franc Pavšič, župnik v Polomu.

d Školska Loka. Zobozdravniku dr. Jože Ranta u je ministrstvo narodnega zdravja v Belgradu podelilo naslov specialista za zobne in ustne bolezni.

d Umobolnice so prenapolnjene. Ravnateljstvo splošne bolnice v Ljubljani javlja sledeče: Ker so vsi zavodi za oskrbo umobolnih v ljubljanski oblasti prenapolnjeni, se bo odslej kar naistrajše postopalo pri

odločanju sprejema posameznih bolnikov v zavod. Oziralo se bo le na primere, ki so zavodne oskrbe res neobhodno in takoj potrebni, t. j. sebi ali drugim nevarni, kar pa mora biti v prošnji z dejstvi utrjeno. Za vsak sprejem pa je odtlej vložiti prošnjo na ravnateljstvo splošne bolnice, ki bo sporazumno s primarijem psihiatričnega oddelka odločalo o sprejemu nujskih slučajev. Na to odredbo pa opozarja ravnateljstvo zlasti podeželske zdravnike s prošnjo, naj v bodoče nikar ne izstavlja izpričeval za bolnike, ki takojšnje bolniške oskrbe niso res nujno potrebni.

d Izseljevanje v prekmorske kraje je v l. 1923, za malenkost padlo. Izselilo se jih je do novembra 1923 največ iz Hrvatske in Slavonije (488), iz Vojvodine (410), iz Galicije (356), iz Slovenije (284), iz Bosne in Hercegovine (85), iz Srbije (54), iz Črne gore (22).

d Posvet o odpiranju in zapiranju trgovin se bo vršil ta mesec pri ministrstvu za socialno politiko. Povabljeni so zastopniki delavskih in trgovskih zbornic, ki lahko stavijo svoje predloge do 3. marca tudi pisмено.

d Dr. Engliš, bivšega češkoslovaškega finančnega ministra je poklical naš kralj v Jugoslavijo, kot poročila časopisja zato, da bi kot strokovnjak, ki je spravil finance češke države v lep red, sodeloval tudi pri davčni preureditvi v naši državi.

d Slovenci v Braziliji. K temu članku, ki smo ga objavili v našem listu št. 5, smo po izseljeniškem komisariatu v Zagrebu naprošeni objaviti, da je postavljen sedaj v Sao Paulo naš državljani Vencislav Paeta za častnega konzula, ki ne bo potreboval več tolmača in da je torej zadeva urejena. Ako naši državljani tudi s poslovanjem tega konzula ne bi bili zadovoljni, potem prosimo za poročilo z navedbo konkretnih slučajev.

d Umrl je dne 4. febr. na Selah pri Rak zidarski mojster g. Franc Požič po daljši mučni bolezni, v starosti 55 let. Zapušča ženo in štiri sinove, izmed katerih je najstarejši bogoslovec križan. reda v Ljubljani. Pokojnik je bil naročnik »Domoljuba« celih 27 let. Pokoj njegovi blagi duši.

d V Ptuj je umrla Erna Razlag, učiteljica v pokouju. Bila je verna vzgojiteljica, ki je pristopila vsak dan k mizi Gospodovi.

d Ko je nosil opeko za soseda. Posestnik Primož Kotnik, po domače Špan, iz vasi Poreber pri Nevljah pri Kamniku, je po lepi navadi tukajšnjih občanov pomagal nositi svojemu sosedu opeko, ki jo je ta kupil za svoje gospodarsko poslojje. Nosil je od deželne ceste v hribovsko vas v košu zastoj. Ko je nesel zadnji na večer v sredo 6. febr., je hotel med potjo počiti; sedel je na skalo, pri tem zasnal — zjutraj v četrtek 7. febr. so ga pa dobili zmrtznjenega.

d Vencel in Pavla, dva trnovska otroka v Ljubljani, 10- in 9-letna, sta se sanjala ob Ljubljani. Sanke pa so se zavile z zavarovane steze in oba sta se naenkrat našla v ledenomrzlih valovih. Ze sta se potapljala. Stražnik Lediša je skočil v vodo za njima in za Ledišo se stražnik Zavadnik. Otroka sta bila odpeljana v bol-

nico, oba stražnika pa sta se zdravila po svoje.

d *Lov na divje raze in gosi* v Pabini gredi v Vojvodini se vrši na poseben način. Lovci se ogrnejo v bele halje, podobne snegu, ki jim omogočajo, da se popolnoma približajo divji perutnini. Na ta način ustrelijo lovec dnevno do 20 rac in gosi. — Kdor ne verjame, naj pač sam poizkusi!

d *Železniška nesreča*. Prejšnji teden je radi napačno postavljenih kretnic v Rimskih toplicah skočil s tira tovorni vlak. Da so progo očistili, je trajalo 7 ur. Škode je 150.000 Din.

d *Dva svata v Kolpi*. Iz vasi Jelse pri Kolpi je te dni odšla večja skupina svatov preko Kolpe v sosedno vas Hrnetiče, kjer so hoteli slaviti svatbo. Del svatov se ni ugal preko ledu, pod onimi pa, ki so se upali na Kolpo, se je led udrl in sta dva svata padla v vodo, tako da so ju ostali le s težavo izvlekli.

d *Nevarna vožnja na ledeni plošči*. Pred nekaj dnevi so se podale tri ženske iz Grocka k Donavi po vodo. Da bi prišle do nje, so začele razbijati led ob bregu. Naenkrat pa so zapazile, da se je ledena plošča odtrgala in že v par trenutkih so zvalavale na njej več metrov od brega. Zastonj so vpile na pomoč, kajti nobenega človeka ni bilo v bližini. Nastala je gosta megla in brila je ostra burja, one pa so šle po Donavi navzdol, pričakujoč gotove smrti. K sreči je po dolgih urah prignal veter ledeno ploščo k bregu k neki tovarni v Semendriji. Delavci so začuli klice in ženske rešili. Od samega veselja, da so ostale pri življenju, niso hotele ničesar zaužiti in so takoj odšle v Grocko domov.

d *Vreče z moko so ga zadušile*. V zagrebškem paromlinu pri državnem koldvoru so zlagali delavci vreče moke. Nenadoma se je tak kup podrl in pokopal pod seboj delavca Vekoslava Kotarskega in Žiberta. Kotarski se je zadušil, Žibert pa je nevarno poškodovan.

d *Pri pranju se je prehladila*. Devet nepreskrbljenih otrok je zapustila na Brezovici pri Ljubljani bajtarjeva žena Ivana Pezdur, ki je te dni umrla v ljubljanski bolnišnici na posledicah hripe. Ko je že nekoliko okrevala od »španske«, se je pri pranju prehladila in po štirih dneh umrla. Najmlajši izmed otrok, ki jih zapušča, je star komaj dve leti.

d *Med milijardami uši je umrl te dni* v Zagrebu v siromašni sobici zapuščen 86 letni starček Ivan Kostanjki.

d *Divja svinja napadla gosdne delavce*. Pred dnevi se je pojavila v gozdu pri Visnici v bližini Novega Futoka v Pački divja svinja in napadla več drvarjev, ki so ravno delali tam. Delavci so se branili proti divji zveri z vsem mogočim, kar jim je ravno padlo pod roke. V borbi je zver hudo ranila dva delavca. Končno sta druga dva bosanska delavca ubila divjo svinjo.

d *Plačilo sveta*. V Subotici je umrl pred kratkim bivši odvetnik dr. Dušan Petrovič, nekdanji voditelj Srbov v Vojvodini. Pred vojno je žrtvoval vse svoje znatno premoženje v srbske narodne namene. Umrl je popolnoma pozabljen v ubožnici.

d *Alkohol greje*. Na cesti od Varaždana do Ormoža so našli ljudje na brzopjavni

PO SVETU

Katoliška cerkev.

s *Najvažnejši dogodek zadnjih dni je sporazum med Cerkvijo in italijansko vlado. Opozarjamo na tozadevni uvodnik v današnjem »Domoljubu«.*

s *Razno*. Letošnji nemški katoliški danc bo v Freiburgu v Breisgau od 23. avgusta do 1. septembra. Zborovalna dvorana bo imela prostora za 15.000 oseb. — Avstrijski kancler dr. Seipl preživlja že več božične praznike v krogu jetnikov dunajskega deželnega sodišča. Napraviti hoče veselje kaznencem, ki so prisiljeni, da praznik ljubezni doživljajo daleč od doma in svojcev. Dr. Seipl opravi v jetnišnici božično sv. mašo z iskrenim nagovorom, razdeljuje od sveta ločenim božična darila in poje z njimi stare božične pesmi... »Christliche Volkszeitung«, kjer smo posneli predstojajoč vrstice, pravi na koncu: »Nehote nam prihaja v spomin, da je eden najspodobnejših jugoslovanskih državnikov dr. Korošec tudi katoliški duhovnik, ki so ga gotovi krogi (kot dr. Seipla) zaničevali in sramotili s »krvavim farjem«.

Italija.

s *Vendar šarek pravice*. Po mnogih tednih trpljenja po raznih ječah je prišel pred državno sodišče v Rimu po nedolžnem obdolžen »tihotapstva municije« in zbiranja orožja v prevratne svrhe bivši urednik »Goriške straže« g. Polde Kemperle. Izredno državno sodišče se je po zaslišanju prizadetih prepričalo o nedolžnosti g. Kemperla in ga oprostilo vsake krivde.

s *Razno*. Zadružna zveza, ki je bila po sporazumu s tržaškim političnim vodstvom Slovencev prešla v fašistične roke, je razpuščena. Vzrok razpusta je menda gospodarskega značaja. — V Gorici je umrl g. Anton Silič, ravnatelj Katoliške bukovarne.

Romunija.

s *Pravoslavni kmetje za stari koledar*. Sv. sinod romunske pravoslavne cerkve je odločil, naj se letošnja velikanoč obhaja po novem koledarju, to je istočasno s katoliškimi velikonočnimi prazniki. Ta odredba je povzročila posebno razburjenje v Besarabiji in so proti njej tamošnji kmetje hrupno protestirali. Ker je Besarabija na

drog prislonega zmrznjenega človeka. Neznanec je bil najbrže zelo pijan, kajti ko je prišel do brzojavne droga, ga je objel z rokami in si izpraznil želodec. Tu je ostal v stoječi pozi ter zmrznil, ves čas se držeč z rokami za drog. Dosedaj še niso ugotovili, kdo bi bil ta človek.

d *Volčja nadloga*. V vas Jabuko pri Sinji v Dalmaciji so se priklatali štirje volkovi z dalmatinskih gora ter pred očmi pastirja odnesli ovco, jo trenutno raztrgali in požrli.

d *Volkovi so se pojavili tudi v neposredni bližini Beograda.*

V 7

Kebesik

se imenuje občutek, ko smo srečni.

Tako veseli smo lahko tudi tisti dan, ko se pere perilo, ako se spomnimo 7 prednosti, katere ima

Schicht
Terpentin-
Milb

ruski mejl, je čisto mogoče, da so boljše-viški agitatorji izbrali pametno uredbo sv. sinoda za svoje temne namene.

Bolgarska.

s *V Sofiji se noče biti miru*. Te dni je bil zopet izvršen napad in sicer na vojno ministrstvo. Neki civilist je hotel priti v to ministrstvo, a ko ga je straža ustavila, je začel streljati iz samokresa in težko ranil enega vojaka. Policija je preiskala nato okolico in našla celo zalogo pušk in mnogo razstrelilnih snovi. Menijo, da so hoteli zarotniki pognati v zrak vojno ministrstvo.

Avstrija.

s *Postno pastirsko pismo dunajskega nadškofa*. Dunajski nadškof je izdal postno pastirsko pismo, v katerem se najprej spominja zlatomašnika svetega Očeta in poudarja izredni pomen papešiva v današnjih časih. Kakor jubilejno leto 1925., bo tudi letošnje leto privedlo v Rim milijone vernikov. Kardinal polaga na srce svojim vernikom, naj izpolnijo najljubšo željo sv. Očeta, t. j. da sodelujejo v katoliški akciji pri apostolskem delovanju škofov in duhovnikov. Katoliška akcija naj zbudi in šola vest in stavi v službo splošnosti močne нравstveno sile sv. vere za socialni mir proti razrednemu boju in razrednemu sovraštvu; s politiko in strankami nima ta akcija niti najmanjšega opravka. K njenim najplemenitejšim nalogam spada tudi varstvo mladine, apostolat katoliškega tiska in pred vsem zopetna pridobitev onih, ki so izstopili iz cerkve, kar je najtežavnejše apostolsko delo. Pastirsko pismo pobija dalje površno krilatico, da je cerkev nasprotnica delavskih stanov. Cerkev ne pozna nobenega razločka v postopanju s posameznimi stanov, učila pa je vodno,

da so z lastninsko pravico združene socialne dolžnosti.

Albanija.

sPreveč kadi in premalo eksercira. Albanski kralj Zogu je naročil z Dunaja dva posebna, najboljša zdravnika, da ga preiščeta, ker je tožil, da se ne počuti dobro. Prof. dr. Richard Dauer, specialist za želodčne bolezni in dr. Holzknecht, radium izvedenec, sta dospela, da kralja preiščeta. Po preiskavi sta dognala, da kralj nima ravno nevarne bolezni, toda sta se izkazala, da preveč puši tobak in premalo eksercira.

Rusija.

sNa poti k miru. Na predlog ruskega komisarja za zunanje zadeve so 9. febr. v Moskvi podpisale takozvano Kelloggovo mirovno pogodbo Poljska, Romunija, Estonija, Latvija in Sovjetska Rusija. S tem je odstranjena vsaj za enkrat nevarnost vojne na vzhodu.

Elizabeth Simon, Madžarka, je bila v Parizu izmed 70 lepotic iz vseh držav Evrope izvoljena za »Evropsko kraljico« v lepotic. Gospodična Simonova odpotuje sedaj v Ameriko na veliko mednarodno lepотно tekmo.

sSovjeti se bližajo kmetom. Ruski boljševiki so doživeli s svojim protikmečkim ravnanjem velik krah. Hoteli so, da jim bo kmet dal žito takorekoč zastonj. Kmetje so zato pridelovali le zase, mesta so trpela glad, za izvoz ni bilo žita. Zato hočejo sovjeti olajšati davke na deželi in zagotoviti bistveno zvišanje prodajne cene žita.

Amerika.

sRazno. V Crosby, Minn. je umrla Marija Rezar roj. Krcij. — V Earbertou V. je umrl povožen od avtomobila Ivan Puželj doma iz Ribnice. — V Canon City Colo. je preminul Ivan Levstik iz vasi Ponikve pri Dobropolju. — Zadeta od kapi je umrla v Granville Jožefa Lindič roj. 6.

Gorišek iz Breške vasi na Dolenjskem. — V Ely, Minn. je preminul Franc Hribar. — V Clevelandu je našel nesrečno smrt v ognju Matija Jerše iz Klečeta, fare Zužemberk. — V Chicagu je zaspal v Gospodu redovnik Izidor Stergar, doma iz Goriškega. — V Forest City Pa je umrl Jožef Zidar. — V Ely Minn. se je v rudniku smrtno ponesrečil Matija Marinčič rodom iz Fare pri Kostelu. — V Clevelandu so umrli: Ivan Hlapše, doma iz Loža in Ignacij Čukanje iz Dolnje Stare vasi pri St. Jerneju. — Na svoji farmi v Genova Ohio je preminul Gregor Grabeljšek. — V Pittsburgu Pa je umrl Marko Cadonič iz sela Zilje v Belokrajini. — V Kanadi so imeli pred božičem 35, po novem letu pa celo 40 do 45 stopinj mraza. — V provinci Ontario v Kanadi so odkrili novo zlato polje.

Indija.

sNekaj se kuha v angleški Indiji. Te dni je prišlo v različnih delih mesta Bombaya do krvavih spopadov med Hindii in mohamedani. Streljali so tudi s strojnimi puškami. V enem samem okraju je bilo ponoči ustreljenih 30 oseb in več kot 100 težko ranjenih. V celem je pa že več kot 100 ubitih in do 600 težko ranjenih. Pravcata revolucija.

Drobne novice.

Najlepsa žena v Evropi je menda 19 letna Madžarka Elizabeta Simon.

Zrakoplov »Grof Zeppelin« bo nastopil koncem februarja novo potovanje v Egipt in Palestino.

V samostan je odšla najnadarjenejša učenka pariške operne šole 22 letna Simone Suprin.

Romunska vlada hoče dati volivno pravico tudi ženskam.

Kitajska je napravila radio zvezo med Ameriko in evropskimi državami.

272 milijonov dinarjev je daroval ameriški bogataš Guggenheim za zrakoplovstvo v Čili.

40 roparjev je napadlo 8 avtomobilov v okraju Aleppo v Palestini. Potnikom so pobrali vse vrednosti.

Mrtvaški list Kristofa Kolumba († 11. aprila 1506) so našli na Španskem.

Prvič bodo imele volilno pravico ženske belega plemena v južni Afriki.

V Varšavi je ustrelil poročnik podčastnika, ker se ni hotel odstraniti s plesa.

Združene države Amerike same imajo več zlate zaloge kot Anglija, Francija, Nemčija in Španija skupaj.

20 milijonov lir je nakazala ponovne Italija za izkoriščanje albanških petrolejskih vrelcev.

Pokroviteljstvo nad proslavo tisotletnice sv. Václava je prevzela čehoslovaška vlada.

Mesto bančnega predsednika v Njujorku je prevzel Al. Smith, bivši kandidat za predsednika Zedinjenih držav.

Za 40 odstotkov se je pomnožilo v zadnjih tednih število konkurzov v Prusiji.

Visok davek na izvoz svinj bo uvedla poljska vlada.

Dve milijardi ljudi je sedaj na svetu. *Tovarne čevljev* bodo pričeli graditi Čehi v Nemčiji in Poljaki.

8 milijard dinarjev bo veljal podmorski predor med Francijo in Anglijo.

40 let je minilo 30. januarja odkar se je ustrelil bivši avstrijski prestolonaslednik Rudolf.

Vse šole so zaprli v Pragi radi davice in hripe.

Romunija je znižala izvozne carine na živino, kože in les.

Brozclak je zadel v osebnega na Poljskem. 12 težko ranjenih.

Umrla je španska kraljica — mati Marija Kristina.

Angleški kralj Jurij že podpisuje državne akte.

80 angleških industrijcev bo obiskalo koncem februarja Rusijo.

Na Islandiji (na severu med Norveško in Grenlandijo) že orjejo.

V sovjetski Armeniji je umrla neka Turkinja, stara 135 let.

Duhovnika so raztrgali volkovi v okolič Sumena na Bolgarskem.

Radi nezadostnega dovoza premoga trpe tudi mesta na Poljskem.

16.800 policistov ima Njujork, ki šteje 8 milijonov duš.

Nemški centum je izstopil iz vlade.

Radio.

Program od 14. do 21. februarja 1929.

Vsak dan: 12.30 Reproducirana glasba. 13. Časovna napoved. 18.30 Stanje vode in borzna poročila. 22. Najnovejše vesti.

Četrtek, 14. februarja: 17. Koncert radio-orkestra. 18. Četšina. 18.30 Kmetijsko gospodarsko predavanje. 19. O naših sosednjih državah. 19.30 Francoski večer II. Izvaja Radio-orkester.

Petek, 15. februarja: 17. Koncert Radio-orkestra. 18.30 Gospodinjska ura. 19. Francoščina. 19.30 Uvod v glasbeni svet. 20. Slovenska balada v literaturi in glasbi. — Radio-orkester.

Sobota, 16. februarja: 17. Koncert Radio-orkestra. 18.30 Delavska ura. 19. Nemščina. 19.30 O psihanalizi in vzgoji. 20. Mladinska spevalnica: Slava domovini, pole ženski zbor dr. žen učm. v Ljubljani. — Radio-orkester. — Sprehod po Evropi.

Nedelja, 17. februarja: 9.30 Prenos cerkvene glasbe iz franč. cerkve. 10.30 Predavanje iz poljedelstva. 11. Koncert Radio-orkestra. 12. Časovna napoved. 15. O značaju koroških Slovencev, legah in običajih. 15.30 Reproducirana glasba. 16. Planinski spomini. 16.30 Lahka glasba. 20. Koncert zbora »Bala-jek-Kremelke«. — Radio-orkester.

Ponedeljek, 18. februarja: 17. Koncert Radio-orkestra. 18.30 Četšina. 19. Francoščina. 19.30 Zdravniško zredavanje. 20. Sonatni večer. — Radio-orkester.

Torek, 19. februarja: 17. Koncert Radio-orkestra. 18. Antologija slovenske lirike. 18.30 O zimski turistiki. 19. Nemščina. 19.30 Iz kemije vsakdanjega življenja. 20. Drama. — Radio-orkester.

Sreda, 20. februarja: 17. Koncert Radio-orkestra. 18.30 Pravljice. 19. Srbohrvaščina. 19.30 Pomen antike za razvoj evropske kulture. 20. Prenos opere.

Najbolji pripomoček za hranjenje slabe, zaostale in zadržane živine je priprano!

Fejškovo olje za živino
Ni se dobi samo pri:
Mo. Fejšk
Zagreb, Fundulićeva 13.

PO DOMOVINI

JEŽICA.

V naslednjem objavljamo nekaj podatkov iz občinskega gospodarstva v preteklem letu. Najvažnejše merilo vsakega gospodarstva je vestno sestavljen proračun in obračun; to velja zlasti za občinsko gospodarstvo. — Proračun naše občine izkazuje za tekoče leto stroškov 141.648 Dn 78 par, od katerega odpade za šolo na Ježici in pri Sv. Petru 24.411 Dn 2 pari; za ubožne podpore 15.000 dinarjev (občina stalno podpira 10 ubožcev); za razširitev vodovoda 32.000 Dn; za popravilo občinskih potočkov 4000 Dn; za nakup zemljišča za občinski dom 12.000 Dn; za povzdigo kmetijskega 8000 dinarjev; za poljskega čuvaja 8000 Dn; za podporo po elementarnih neizgodbah 2000 Dn; za požarni rezervar v Savljah 5000 Dn; za zdravstvo 3000 Dn; za vodovodne stroške in telefon 9480 dinarjev; za splošno upravo 13.220 Dn; za javno razsvetljavo (žarnice) 2400 Dn. To so vsi večji izdatki letošnjega proračuna. Vsi ti izdatki pa so kriti samo delno; glasom proračuna znaša primanjkljaj 128.977 Dn 78 par, ki se bo kril z naslednjimi davščinami: 300% doklada na državno trošarino od vins. 40% doklada k direktnim davkom. Vse druge davščine so ostale nespremenjene, kakor so bile v letu 1928. Kakor je zgoraj razvidno, bo pretežni del primanjkljaja krit z doklado na alkoholne pijače, kar je vsekakor umestno.

VODICE.

V zvezi z gospodinjskim tečajem je priredil državni Dožji dom v Ljubljani pri nas poučen tečaj za oskrbo dojenčkov. Vršil se je od 27. januarja do 3. februarja v mali dvorani Doma, ker je bila tudi razstava tozadevnih predmetov. Predavala je bolniška sestra gđ. Čebarkova vsak dan od 2 do 4 ure popoldne. Udeležba je bila dobra, vendar je mraz in sneg mnoge obdržal doma. — Burja 1. in 2. februarja je napravila veliko zametov in hud mraz. Dne 3. in 4. februarja so kazali toplo-

meri od -27°C do -31°C. Ljudem je zmrznilo veliko krompirja in repe, ker mnogi posestniki nimajo primerne kleti za takó zimo. — Tudi hrpa gospodarji po fari, vendar smrtnih slučajev ni bilo. Šoli v Sinkovem turnu in v Vodicah sta skoro prazni.

HAMBORN.

Malokdaj smo tako glasne, da bi se žulo v Slovenijo. A zdaj smo bile pa žene in dekleta v obilnem številu zbrane. — Imele smo svoj »Kavni venček«, dne 30. januarja popoldne v zasedu Sv. Neže. V resnici, prav veselo je bilo. Petje ubrano in tako po celi dvorani. Največ smeha pa je napravila igra »Dve teti«. Tudi otroška igrice »Zapeljivci« je napravila dosti smeha.

Rapeži jetniki. Od leta 1870., ko si je Italija nasilno prisvojila celo cerkveno državo z Rimom vred, so vladali na Petrovi stolici kot prostovoljni vatikanski jetniki naslednji papeži, ki jih kaže naša slika (od leve na desno): Pij IX., umrl 1878.; Leon XIII., umrl 1903.; Pij X., umrl 1914.; Benedikt XV., umrl 1922. In sedanji papež Pij XI., ki je sklenil z italijansko državo sporazum in bo prvi zopet prestopil vatikanski prag kot svoboden vladar.

23

RAZNO

Zagorski zvonovi.

Najstrašnejša morská roparica. Splošno velja kot človeku najnevarnejša morská roparica — morskí volk. V zadnjem času pa opozarjajo ameriški živaloslovci, da je mnogo nevarnejša »barracuda«, štuki podobna riba, ki živi v morjih vročega pasu. Ameriški časopis »Scientific American« navaja razne slučaje, ki dokazujejo, kako strašna je ta riba. Tako je barracuda napadla ameriškega vojnega mornarja, ko se je kopal v morju blizu Naname. Roparica ga je popolnoma raztrgala. Tudi v ameriških morskih kopališčih se je že opetovano pripetilo, da je plavalec, ki so se uneli predaleč v morje, napadla barracuda in jih raztrgala ali vsaj odtrla kak ud. Primerci ob Karabskem morju so glasno trdijo, da barracuda človeka mnogo prej in silneje napade nego morskí volk. To ima svoj poseben vzrok. Pri iskanju hrane se zanaša barracuda v prvi vrsti na svoj vid, ne pa na voh. Čim

»Oh ljubi Bog, počakajte da prej prej umrem, potem boste vse dobili za cerkev! Midva z Martinom sva si drug drugemu pripisala premoženje. Ako bom jaz prej umrla, bo dal Martin, ako bo pa Martin prej umrl, bom dala jaz.«

»Katra, povej odkrito, ali je tudi pri sodnji to zapisano, da bo vajino premoženje pripadlo cerkvi?«

»Ne, to ni zapisano, toda sklenila sva to; in oba naenkrat ne bova umrla.«

»Našemu Gospodu ne smeš ukazovati. Sicer si pa obljubila, da boš dala nekaj kapitala, ko bomo začeli zidati. Kar človek obljubi Bogu, mora izpolniti.«

»Saj imate dovolj denarja in sedaj ne potrebujete kapitala.«

»Da, dovolj denarja! Pa veš, odkod? Osojnik je zastavil svoje posestvo in vzel nanj kredit za cerkev. Samo radi tvoje obljube smo tako hitro začeli zidati; toda ker ni bilo nič denarja, je vse obstalo. In tedaj je požrtvovalni mladi mož zastavil vse svoje posestvo. Ti pa in tvoj brat. Križnar, ki imata največ dolžnosti, sta trda in neizprosna.«

»Ali je res, da je vzel Osojnik denar na svoje posestvo?« je zamišljeno vprašala žena; toda takoj takoj nato je rekla: »Osojnik lahko to stori, saj je mlađ in močnej, in bo lahko dobil še mnogo denarja; mi stari pa moramo držati svoje stvari, da ne bomo na koncu beračini. Človek ne ve, koliko ho potreboval.«

»Ako dasta polovico svojega premoženja, vama bo ostalo še toliko, da bosta lahko živela še petdeset

let brez skrbi; toda mi ne zahtevamo denarja, temveč samo zagotovilo.«

»Kar je zapisano, to je podarjeno.«

»Saj ni res. To kar zapišeš, bo veljavno šele po smrti; dotlej pa je denar vajina lastnina in lahko porabiš, kolikor hočeš... Moraš zapisati, še danes, da bo stvar enkrat urejena.«

»Ti si pa res vihra! Vse hočeš takoj,« se je jezila Katra; »pozneje bo še čas za to, ko bo Martin ozdravel in bova stvar skupaj uredila.«

»Ne, danes je pravi čas — danes bo prišel naš Bog v tvojo hišo — ako ne boš stvari uredila — ne bo dobro.«

Grmeče je izpregovoril starec te besede. Kakor prerok je stal pred njo visoko zvrhan in z bliskajočimi se očmi. Katra se je prestrašena zganila; po kratkem molku je boječe vprašala:

»Kaj praviš, svak? Kaj misliš?«

»Smrt se plazi okoli tvoje hiše,« je odgovoril starec z zamolklim, slovesnim glasom. »In kmalu bo prišel naš Gospod, v čigar rokah je življenje in smrt; on plačuje zveste in kaznuje nezveste.«

»O Bog, saj mi ne bo vzel Martina,« je zastokela žena, ki je začela razumevati starčeve besede; »svak, vse bom storila, vse — samo Martina mi gospod Bog ne sme vzeti.«

»Ukazovati ne smeš našemu Gospodu; on stori, kar hoče, in vedno pravo. Toda če pričakuje človek njegovo milost, mu mora dati, kar mu je obljubil.«

»Saj bom dala, prav gotovo bom dala, samo reci, svak, kaj naj storim,« je boječe rekla žena.

Sedaj je bila tako vznemirjena, da je bila pripravljena vse storiti. Še preden je prišel duhovnik z Najsvetejšim, je Jesenovka lastnoročno napisala izjavo, v kateri je zapisala vse svoje premoženje za

DOBOVA.

Mraz imamo, da kar poka. Večkrat smo imeli -25°C na Svečnico pa je mraz pritisnil celo na -30°C. Tako ostre zime ne pomnijo stari ljudje. Kurjavo smo si jeseni pripravili za celo leto, torej za do jeseni, pa bo vsem ta mesec pošla. Reve so ptice, ki poginajo od mraza. Dobovčani, usmilito se pticov. — Naši orožniki jako strogo nadzirajo red v fari, vendar kak kotiček pa še ulde očesu postavijo, ko se za zaprtimi duri pije in pije do ranega jutra. — Ze večkrat se je izkazala želja, da bi se naših sedem občin združilo v eno močno veliko občino. In zakaj tudi ne? Okrog 2700 duš ima sedem županov in vsak župan ima svoj občinski odbor. Pri vsem tem pa občinske meje le niso jasne. Greš po cesti, pa vprašaš, kje si, pa ti reče eden ali drugi: to spada pod Vel. Obrež, takoj poleg stoječa hiša spada v Rigonce. Imamo štiri gostilne in štiri trafike na enem kupu, ena spada v Mihaelovec, druga pod Veliki Obrež, tretja pod Gaberje itd., tako da Dobove sploh ni. Dobova naj bi bil samo prostor, kjer stoji cerkev in še par metrov okoli, pa še to si svoji ta ali ona občina. Za vse bi bilo bolje in lažje, tako za šolske kakor za druge stvari. Pa saj je ogromna večina naroda v Dobovski fari za združitve vseh teh malih občin v eno veliko občino. Prosimo g. komisarja občinskega odbora, da združi vseh teh sedem občin v eno veliko občino »Dobova«. Hvala! bomo za to delo. Da je pa nekaj šantihlepnih nezadovoljnih v teh občinah, to se samo ob sebi razume.

STRAZIŠČE PRI KRANJU.

Dne 3. februarja med popoldansko službo božjo je izbruhnil požar pri g. Matajcu; vnele so se saje v dimnik in streha okrog dimnika. Nevarnost je bila, da se požar razširi, ker je bilo par metrov proč zlozone veliko slame. Prihiteli so sosedje in člani gasilnega društva, ki so pravočasno pogasili požar in preprečili veliko katastrofo.

SKOCIJAN PRI MOKRNOGU.

Zima ni prizanesla tudi nam na Dolenjskem. Stari ljudje ne pomnijo takega mraza 70 let. Pa kljub mrazu in burji se nismo držali le peči. Dne 14. januarja je bil zadržano-gospodarski tečaj. Udeležba je bila povoljna, kljub temu, da je bil delavnik. Dokaz, da se naši gospodarji tudi zani-

majo, kako bi izboljšali svoje gospodarstvo. Dne 2. in 3. februarja je bil tečaj za sadjereje in živinorejo. Kljub ostremu mrazu -23°C je bil tečaj dobro obiskan do 80 udeležencev. — Naši gasilci so naročili motorno brigado. V društveni dvorani so v ta namen pridelali 2 krat burko »Babilona«. — Ta predpust je bilo v naši fari oklicanih 23 parov. Izmed teh se je poročil predsednik našega društva Anton Majstrovic s članico Ano Pinar. — Na Dobove si je pripeljal Jože Selak — sorodnik gosp. župnika Vovčeta — na svoj nov dom gospodinjko Neško Tomašič, nečakinja pisatelja dr. Tavčarja.

SV. KRISTOF, LJUBLJANA.

V organizaciji je moč. Tega smo se zadnje meseca zavedli pri nas. Zene so se združile v svoj ženski krožek, ki bo ob enem Marijina družba mater. Fantje so si ustanovili svoj Mladeniški krožek. Dekleta pa dekliškega, ki bo ob enem tudi Marijina družba. Moški si bodo svojega ustanovili v nedeljo 17. t. m. ob 3 popoldne v dvorani Prosvetnega društva. Vse moramo vabimo. Može ne dajte se osramotiti od žen, fantov in deklet! Pridite vsi na ustanovni shodi! Prvi so se v okolici predstavili fantje s svojo ustanovno zabavo januarja. Igrali so dve igri. Uspeh je bil nad vse pričakovanje dober. Trikrat so napolnili dvorano. Naša dekleta so se predstavila s svojo prireditvijo zadnje nedelje, ki so enako trikrat napolnila dvorano. Igrale so dve šaljivi igri. — Vsi štirje krožki bodo tvorili v prihodnje naše Prosvetno društvo Sv. Kristof. Vsek krožek bo avtonomen v svojem delovanju, vsi skupaj bodo pa zvezani po skupnem odboru Prosvetnega društva. Tako bo naš okraj kakor razvrščena vojska v regimentec, ki bodo pa pod skupnim vodstvom, da bo delo enotno. Marširali bodo samostojno, posamezno, toda, udarili bomo pa skupaj, ko bo treba. Kristofljani, vsak v svoj regiment! Združimo vsi svojo moč za skupni napredek na vseh poljih! Le v združenem delu je uspeh!

BLEJSKA DOBRAVA.

Dne 2. februarja t. l. je kar nenadoma zatimil svoje trdnje od Jakob Jakopič p. d. Legat, tri dni pozneje dne 5. februarja pa je umrl Tomaž Sodja p. d. Merkle. Oba sta bila cerkvena ključarja podružnice sv. Stefana na Dobravi, župnija Zasip pri Bledu. N. v. m. p.!

VINTGAR.

Radovna, ki teče skozi sotesko Vintgar, se je skoro posušila. Sum v Vintgarju je izgubil svojo mavrično lepoto, a dobil zimsko lepoticje v obliki raznih ledenih zastorov. Vredno fotografiranja aparata, ki bi nam kazal lepoto narave zimske in poletne.

BLED.

Vreme nad vse krasno. Zjutraj do 20° mraza, popoldne pa 20° gorkote na soncu. Za zimski sport menda ni bilo še nikdar tako lepo kot leto, zato pa smuča staro in mlado.

LESKOVEC PRI KRŠKEM.

Kljub hudi jimi in snegu se nam je posrečilo naš novi Prosvetni dom »Pod Lipot« vsaj toliko dokončati, da je Kat. prosvetno društvo Leskovca moglo na Svečnico prideliti igri: »Na betlehemskih poljanah in »Vse našet«. S tem se je uresničila vsaj deloma naša dolgoletna želja. Otvoritev prireditve je predvsem poživil akademski pevski kvartet iz Ljubljane s svojim nastopom. Tudi domači igralci so svoje vloge dobro rešili; le žal, da nam je tik pred prireditvijo nevarno obelil Frano Jazbec iz Zadovinka, ki bi imel nastopiti v igri: »Na betlehemskih poljanah« v ulogi Izahar. »Vse našet« pa v ulogi Vencelj. Kljub ostri burji in mrazu so otvoritveno predstavo počestili s svojim obiskom g. dekan Al. Kurent, g. srečki poglavar dr. J. Šiška, naše spoštovane učiteljevo ter mnogo odličnih prijateljev ljudske izobrazbe. Pogrešali pa smo naše domače veljake in veljakinje.

KRJAVA PEČ PRI ROBU.

Šele pred lanskem so je pri nas otvorila šola, pred dvema mesecema pa si je že ogledala komisijski stavbeni prostor, kjer bomo sezidali v prihodnjem letu novo šolo. Občinski šolski odbor nam je te dni naklonil izdatno podporo v znesku 20.000 Din. — Pa tudi drugače je poskrbljeno za izobrazbo. Ljudstvo izprevedava, da mu je izobrazba potrebna. Skoraj ni v naši vasi hiše, ki bi ne bila naročena na kak šolski. Mladi svet se pa uči ubranega. Ima petja. Prijetno izpremembo nam je pripravil radio, ki smo ga dobili že v jeseni. Zabavna je tu reč pa tudi potrebna za vsak stan. Tako zveša lahko vsak dan za cene raznim pridelkom, levi, raznim vrednostnim papirjem, vsak četrtek pa nas

cerkveni fond, v slučaju, da bo preživela svojega moža. Obljubila je tudi, da bo svetovala možu, ko bo ozdravel, naj tudi on napiše slično izjavo.

Malo pred polnočjo je prišel Osojnik z duhovnikom. Jesenovc je bil popolnoma pri zavesti, a je z veliko muko sprejel svete zakramente. Pozneje si je nekoliko opomogel in ko je Marko odšel, mu je večkrat stisnil roko. Zunaj pred vrati je dala Katra Osojniku listino.

»Sosed,« je rekla, »tu je moja oporoka, dobro jo shrani,« in molí, da ni bo Gospod Bog ohranil Martina.

Začuden je gledal Osojnik ženo in ni hotel vzeti papirja. Tedaj ga je sunil Jože v hrbet in zagodrnjal:

»Spravi papir — ni narejen zate, temveč za našega Gospoda!«

Tedaj je spravil Marko listino v žep in šel počasi domov.

Naslednje jutro se je razlegalo iz Jesenovčeve hiše strahovito stokanje in jokanje. Martin, kmet, je umrl. Do zadnjega trenutka je Katra upala, da bo ozdravel, in sedaj je bila kakor blazna. Klicala je umrlega po imenu in se kregala z Bogom. Šele ko je prišel Osojnik in jo tolažil z jasnimi, nežnimi besedami, se je nekoliko pomirila.

Dva dni kasneje so nesli Jesenovca na pokopališče v Podgorje. Ko se je pomikal pogreb po hribu navzdol, so nenadoma zadoneli iz Črne stene skrivnostni zvonovi; ta dan so doneli temno in zamolklo, kakor pridržano jokanje. — Osojniku, ki je stopal za krsto, je bilo izredno težko pri srcu. Neka neizrečena potrtost je ležala v njegovi duši. Molil je: »Gospod, daj mu večni mir!« In imel je občutek, kot da govori te besede sam sebi.

IX.

V naslednjem času je Osojnik še bolj pospeševal zidanje cerkve. Vsled oporoke stare Jesenovke se je čutil varnega, zato je tako dolgo nadlegoval stavbenika, da je podvojil število delavcev. Skobčevega Jožeta je nepotrepljivo opominjal, naj spravi na dan stare zvonove. Toda starec se je odločno zoperstavil in izjavil, da ne sme govoriti o starih zvonovih, dokler ne bo izgotovljen zvonik in ne bo stal oltar v cerkvi.

Osojnik je imel določen načrt: do pozne jeseni mora biti cerkev dozidana, pozimi bodo izgotovili najnujnejšo opremo notranjštine, in prihodnjo Veliko noč bo cerkev slovesno blagoslovljena. Ker je imel ta cilj vedno pred očmi, se je polastila mladega moža nekaka vročena nepotrpljivost. Na svoje gospodarstvo je popolnoma pozabil. Dočim so sedaj poleti drugi Zagorci opravljali nujna poljska dela, je prepustil Marko vse te zadeve svojim poslom. Vsled tega je red v hiši nekoliko odnehal. Mlajša dva hlapca nista hotela ubogati velikega hlapca; večkrat sta mu kljubovala ter delo slabo opravila. Marko je vse to prezrl. Vedno se je mudil na stavbišču. Vse njegove misli so bile usmerjene na veliko delo, da je vse druge skrbi opustil. V tem času je zvedel, da zahača poštarjev sin iz Vrbovca pogosto h Križnarjev in da mu je Gela očividno naklonjena; a Marko ni veroval tem govoricam. In ko so mu z gotovostjo pripovedovali, da je plesala Križnarjeva hči na žegnanju v Podgorju zelo mnogo s poštarjevim Mirkom in bila z njim zelo prijazna, ga je vendar nekoliko zaskrbelo, a si je kmalu pregnal skrbi z mislijo: »Saj imam Gelino besedo; in te ne bo prelomila. Poštarjevega sina samo vleče za nos; njeno srce je moje, to mi je stokrat pokazala.« — Z vso silo se je zopet lotil dela pri cerkvi in vsa senca je izginila z njegovega obraza.

opazi v vodi kak vabljiv predmet, se takoj vrte nanj s svojimi strastnimi zobovjem. Vendar so opazili, da barracuda popade samo enkrat. Neverjetno je, kako strašno rane povzroči z enim svojim ugrizom. Barracuda je približno tako dolga kakor 12 leten deček.

Zamisljena številka. Južna škola srčnih prvih kristjanov, ki so trumoma umirali za svojo vero, še tudi danes ni izumrla, čeravno bi jo svet najraje zamotal in prikril. V zadnjih sto letih je umrlo na tisoče kristjanov za svoje verske prepričanje. V Koreji je umrlo v tem času okoli 8000 ljudi mučenške smrti; v Sijamu, Anamu in Tonkinu je moralo žrtvovati svoje življenje nad 40.000 katoličanov, ki niso hoteli tepniti z nogami križ Kristusov. Na Kitajskem so leta 1900 poklali podivjani bokserji okoli 8000 kristjanov. Niso pa znane številke mučenških žrtve v Rusiji, kjer je n. pr. car Nikolaj I. dal pomoriti samo 400 katoliških duhovnikov, tudi še ni znano število pribevalcev za vero iz mučenške Mehike. Lasko se reče, da je v zadnjem stoletju preloilo kri za svojo vero 57.000 ljudi.

kmetijski strokovnjak uči umnega kmetovanja in živinoreje. Seveda je tudi pri nas še nekaj takih, ki mislijo, da se kmetu ni treba nič več učiti. Če se uradnik, obrtnik, delavec v svoji stroki še izobražuje, kako pa da bi se kmet ne? Posamezniki Nemci in druge severne narode, ki si iz svoje slabše zemlje pridobijo dvakrat toliko kot pri nas. To z to, ker si znajo. Znanje pa ne pride samo od sebe, ampak se ga je treba učiti. Se bolj kot možki pa se zanimajo naša dekleta in ženske — čast jim — za gospodinjstvo. Res, danes ženska brez gospodinjanskega znanja ne pomeni nič.

RAKITNA.

Dasi smo v hribih, pa zelo napredujemo. Imamo že dovršen Društven dom, katerega smo postavili takoj po ustanovitvi Prosvetnega društva. Imeli smo tudi kljub velikemu nasprotovanju gospodinjstva tečaj, ki se je otvoril 20. novembra lanskega leta in trajal do 21. januarja 1929. In vse to smo dosegli po neumornem delovanju našega gosp. župnika, kateri se zelo trudi za blagor tere. Tečaj je vodila gospa Minka Odasek, katerega je s svojo znanostjo in neutrudljivostjo naučila dekleta veliko koristnega in lepega. Enako gđ. Barletova.

SMARTNO PRI LITILI.

Veliko se dela za napredek in izobrazbo našega ljudstva posebno letca. Za fantje je zelo koristna in potrebna petmesečna kmetijska gospodarstva šola. Obiskuje jo do 20 fantov. Dekleta pa se udeležujejo devettedenskega gospodinjanskega tečaja. Za gospodarje pa bo 18. februarja »Zadružno gospodarski tečaj«. Pričetek ob 9. Dva govornika prideta iz Ljubljane. Vabljeni so ne samo gospodarji ampak tudi fantje in vsi, ki se zanimajo za gospodarski napredek naših kmetij. Ker je zima in sedaj ni nujnega dela, porabite to priliko, in udeležite se tega tečaja iz vsake hiše. Danes pa že tudi opozarjamo na javno zdravniško predavanje, ki ga bo priredil 24. februarja popoldne pol po 3 zdravnik iz Ljubljane, ko bo obenem tudi predaval udeležencem gospodinjanskega tečaja. — Hranilnica in posojilnica ima svoj redni letni občni zbor v nedeljo 21. februarja ob 7 zjutraj v posojilniščnem prostoru

V VSAKO HIŠO »DOMOLJUBA«

24

Fotografski aparat. »Fotomaton« se imenuje novi aparat, ki izdelava za malo denarja n-enkrat osem fotografij. Treba se nam je samo vseliti pred avtomat na stol, vreči v špranjo novce in fotografiranje se prične. Bleščeča luč obseja obrez, aparat škripa, in v ropota, osemkrat v 20 sekundah. Med fotografiranjem moremo obračati glavo na levo, na desno, navzgor, navzdol, kakor nam je pri volji. Nato potekne osem minut in avtomat nam sam vlijudno kretnjo ponudi osem posređenih in naravnih fotografij. Obenem pa bi ta čudovit fotografski avtomat mogel kar naprej fotografirati. V eni uri bi mogel fotografirati 1440 ljudi. Ta številka pa ni dosegljiva, ker se z mudi nekaj časa s tem, da se morajo carbe vrniti drug drugemu. Izredna poteka od rešene ruskega dijala, ki jo je prodal za en milijon dolarjev.

Na konjku seje. Cigan je predal konja. Pa je rekel kmetu: »Umrl ni se, da te konj ne bo brenil!« — Kmet je pa pogledal staro mulo in ciganu ter odgovoril: »Brenil bi morda že, samo kdo mu bo nogo dvignil!«

Nekega dne, začetkom avgusta, je šel Osojnik že navsezgodaj na stavbišče. A delo mu danes ni šlo tako gladko izpod rok, kakor druge dni. Neka teča, nek nemir, ki ga sicer ni poznal, mu je stiskal srce. — Okoli poldneva, ko je baš stopil na visok oder, je neradoma začul iz Črne stene zategnjeni, strahoten zvok. Ozrl se je in zagledal na koncu doline gost, temen steber dima. — Za božjo voljo, ali gori? — Tam ni stala nobena hiša razen Slivnikove in Osojnikove. Zamolkli zvok iz Črne stene je bil vedno glasnejši, oblak dima je postal širši in temnejši. Nenadoma se je začul s hriba strašni krik:

»Ogenj! — Ogenj!«
Nekaj glasov je kričalo:
»Kje? — Kje? Kje?«
»Ogenj! — Pri Osojnikovih — ogenj! Osojnik — ogenj!«

Marko je za hip od strahu odrevenel. Nato je tako hitro splezal po lestvi, da sam ni vedel, kako je prišel doli.

»Za božjo voljo, ljudje, pomagajte, pomagajte!« je kričal delavcem.

Ti so že tekli po hribu navzdol s škafi, sekirami in lestvami — Osojnik pa z njimi. Ob robu gozda so že zaslišali grozno prasketanje plamenov in kmalu nato so zagledali hišo, vso v ognju. Marko je zahropel kakor v vročici, ko je zagledal kako gine njegovo lepo posestvo. Kakor iz uma je diral proti kraju nesreče in ko je došel tja, se mu je stemnilo pred očmi in moral se je za trenutek odpočiti. Tam ob ograji je stonela neka dekla Marta in plakala. Tončka, sestra, je urejevala nekatere pred ognjem rešene stvari. Mnogo sosedov je bilo tu, ki so brez smotra hodili okoli ognja in s svojimi vpitjem še povečali hrust. Od vodnjaka se je stvarila veriga, škafi so šli iz roke v roko, a mala množina vode ni mogla omejiti ognja.

F. Ossendowski:

Pri onih, ki so se rešili pekla.

V severnem delu Sahalina sem obiskal nekaj naselbin, v katerih so živeli kaznjenci, ki so bili izpuščeni iz jetnišnice in so lahko imeli svoje hiše.

Na najsevernejšem koncu je stala Liza-kovova hiša. Bila je to dobro zgrajena koča iz cedrinega lesa in z velikimi okni. Naokoli je bila zavarovana z visoko ograjo iz kolov. Imela je tri sobe, kuhinjo in precej obširen skedenj. Ko smo dospeli do hiše, je privezal gospodar lajajočega psa na verigo, nas spustil v hišo in nato zopet skrbno zapahnil vrata. Gospodar je bil čokat, plečat kmet, z dolgo, skrbno gojeno, že nekoliko sivo brado in s suhim, asketskim obrazom. Nikdar me ni pogledal v oči, govoril pa je z nežnim glasom, ki ni bil popolnoma v skladu z njegovo mrko zunanostjo. Peljal me je v dostojno, čedno sobo, v kateri je stala postelja, miza iz belega lesa, nekaj stolov ter široka, z medvedjo kožo pokrita klop. Sprjel me je zelo prijazno in gostoljubno ter me predstavil svoji družini. Njegova žena je bila velika, suha ženska z gladko, na prečo počesanimi lasmi, velikih, mrzlih in budnih oči nedoločene barve. Neverjetno sveža so bila njena us'a s trdo stisnjenimi ustnicami. Ako se je nasmejala, so se pokazali veliki, beli zobje. Zakonca

¹ Sahalin je otok severno od Japonske. Od l. 1850. dalje je bil otok kazenska kolonija za ruske kaznjence. Po svetovni vojni je prišel v last Japonske.

sta imela sedemletnega, rdečelasoga sina, ki se je imenoval Miška. Živahen, gibčen otrok, jasnih, modrih oči.

Nasnil sem se za par dni pri teh ljudeh, kor sem moral v sosednjih močvirjih in jezerih raziskati petrolejske sledove. Oblasti v Duš so mi namreč sporočile, da se naha'a baže tu kameno olje. In tako sem imel priliko, da sem opazoval življenje tega izrednega zakonskega para.

Takoj ob prihodu mi je najprej padlo v oči, da se ne loči gospodar nikdar od svoje sekire, ki jo je stalno nosil za pasom. Ozrl sem tudi, da so moj spremljevalec Karandašvili in oba voznika (vsi trije so bili kaznjenci) sovražno gledali Lizakova. In se čisto med seboj pomenljivo spogledali. Ko sem hodil nekega dne z Karandašvilijem po gozdu, sem začel govoriti o Lizakovu. Nekaj časa je izbegaval odgovor, ko pa je videl, da me ne more kar tako odpraviti, mi je povedal z namršenimi obrvmi in z izredno sovražnim glasom naslednjo nenavadno zgodbo:

»Lizakov je star kaznjenc. Večkrat je že ušel z otoka; dobil je zato tristo udarcev z bičem in vžgali so mu sramotni žig. Življenje prisilnega dela je bilo zanj zelo trdo, zato se mu je dolgo upiral. Končno pa je prevzel sramotno, hudobno, poniževalno delo.«

»Kakšno delo?« sem vprašal.

»Bil je tepežnik!« je zaklical Karandašvili, stisnil pesti in zaškripal z zobmi. »Kaznjenci so ga obsodili na smrt. Nekeč so ga na adli, polomili so mu nekaj reber in zlomili roke. Vendar se mu je posrečilo, da je ušel in uprava je nato določila, da je

Pri skednju, kateri je začel prvi goret, se je ostreže že zrušilo, in sedaj je bila hiša od vrha do tal v plamenu.

Nekaj časa so nosili sosedje opravo iz hiše, a sedaj si ni nihče več upal v hišo. Marko je temno zrl v plamen; nenadoma pa je planil kvišku in divje zakričel:

»Kje je moja omara? Ali je niste rešili?«
Tončka in Marta sta prihiteli k njemu in Tončka je rekla ihte:

»Omare nismo nesli ven, toda kar je bilo notri, smo vzeli ven in rešili.«

»In denar? Denar?« je jadikoval mladi mož. »Šest sto goldinarjev imam notri, ki so cerkvena last, in važne listine.«

»In kje si imel denar?« je trepetaje vprašala Tončka.

»Oh, denar je še notri, niste ga mogli najti — ležal je v nekem slepem kotu za desnim predalom. Moram v hišo! Denar ne sme zgoreti, cerkven je!«

Potisnil je klobuk globlje na obraz in hotel skočiti v gorečo hišo; toda trije možje so ga trdo zgrabili za roke.

»Za božjo voljo, Marko, kaj pa misliš?« se je jezil Žitnik, »saj držiš v gotovo smrt; znotraj je vse v plamenu in ostreže se bo vsak hip zrušilo.«

»Gori v moji sobi so okna še cela, tam še ne gori; pustite me, da grem notri, nobene nevarnosti ni!«

»Ne, ne, zadušil se boš v dimu,« je branil Stoparjev Janez, »in če boš stopil v sobo, se bodo udrila tla.«

Nato se je oklenila Tončka brata in ga prosila:

»Marko, bodi pameten. Saj je že dovolj nesreče. Ako se ti kaj pripeti, smo popolnoma uničeni.«

»Toda to je cerkven denar, nujno ga potrebujemo,« je zaklical mladi mož, »in listine! Listine! Vse

bival skupaj z drugimi strahovalci. Vsekar je bil Lizakov najboljši med njimi. Nikdar ni kaznoval nikogar bolj, kot je bilo določeno, često je skušal celo priznati stari in slabotni jetnikom. Radi te obzornosti je dala uprava večkrat njega samega preteptati.

»Zakaj ga potem tako sovražite?« sem ga zopet vprašal; »dobro sem opazil, s kakšnimi pogledi ga gledate.«

»Smrtna obsodba visi še vedno nad Lizakovovo glavo. Jasno je, da ga sovražimo, zakaj biti tepežnik, to je za kaznjence zelo sramotno. Lizakov je bil usmiljen le zato, ker se je bal. Toda to ga ne bo rešilo, prej ali slej bo plačal. Zato se je tudi nastanil v tem samotnem kotu, zakaj kaznjenci pridejo redko tako daleč ven.«

Ostro sem pogledal v Karandašvilijeve oči, ki jih je on takoj povesil. Ta mala kretanja je bila tako zgovorna, da sem sklenil, da bom kar najskrbneje čuval nad svojimi banditi.

Se neka druga stvar v tej hiši je vzbudila mojo pozornost. Lizakov in njegova žena, ki je tudi presedela kazen desetih let radi nekega umora, se nista med seboj nikdar pogovarjala. Včasih sta spregovorila nekaj besed, nato pa sta zopet zamišljeno molčala. On ni nikdar dvignil pogleda, in ona je gledala vedno naravnost predse, z očmi, polnimi živalske čuječnosti in plašnosti, ki so skušale vsakega pregledati.

Preveč groze je bilo v življenju teh ljudi. Mnogoletne muke so ju preveč strle in oskrunile, da bi mogla drug drugemu odkriti svoji duši, ki sta bili polni nesvetih misli. Splošno se ogibajoča temnim spom-

nom preteklosti in oropana vseh upov na bodočnost, sta preživljala dneve. In kaj naj tudi pričakuje ta bodočnosti ti dve bitji, ki sta se poročili na povelje oblasti in ne smeta zapustiti otoka?

Imela pa sta sina in zanj bi prav za prav lahko pričakovala boljše usode. Toda tudi to jima je bilo odvzeto, zakaj otroke bivših kaznivcev na celini neradi srečujejo. Smatralo jih za izvržek človeštva, kot pripadnike one kaste, ki nosi za vedno na sebi sramotni žig. In tako so starši vedeli, da bo usoda tudi tega na Sahalinu, na svobodni rojenega državljanu, potegnila v divje, neredno življenje groznega otoka ter da ga bo prej ali slej obtele zidovje jetnišnice.

Ko smo nekega večera sedeli pri mizi, so se nenadoma odprla vrata in vstopil je neki človek, oziroma le senca nekega človeka. Oblečen je bil v cunj, ves pokrit z ranami in gnojnimi mehurji, njegove bose noge so bile razprskane, oči so se vročično svetile in govorile, da že dolgo pogrešajo spanja. Vstopil je, obstal pri vratih in zastokal s hripavim glasom:

»Saryn*... Voda!«

Gospodar in ostali moške so planili kvišku.

»Ali so ti za petami?« so vprašali skoraj enoglasno.

»Poročnik Nosov,« je zašepetal begunc. »So že v bližini.«

Sledil je dolgo molk. Nato je stopil Lizakov k njemu in mu rekel z glavo, še niže sklonjeno kot sicer:

»Pojdi z menoj!«

Šla sta ven. Čez eno uro se je Lizakov

* Kaznjeniško narečje; neko geslo ubežnikov.

vrnil. Ves blaten je bil in njegova obleka je bila na različnih mestih raztrgana, kot da bi se preril skozi gosto trnje.

»Žel!« je vprašal Karandašvili.

Lizakov je molče priklinal in sedel k mizi. Nekaj minut kasneje smo zašlišali udar konjskih kopit, sledili so dolgi udarci po hišnih vratih, da smo vsi vztrepotali.

»Odprl, odprl!« se je začelo povelje.

Gospodar je stopil proti vratom, toda žena ga je zadržala in mu je rekla s šepetajočim glasom:

»Sleci se in dobro skrij obleko. Bom jaz odprla vrata.«

Oba sta šla ven. Takoj nato so vstopili vojaki s težkimi škornji. Vodil jih je majhen, rdečelas in pegast častnik, Nosov. Obstal je, nas ostro pogledal in vprašal šepetaje:

»Kje je Lizakov?«

Moji ljudje so molčali, v vsem njihovem vedenju se je izražal strah podložnikov. Odgovoril sem namesto njih:

»Za trenutek je šel ven, a se vrne takoj.«

»Kdo ste vi?« me je vprašal oblastno ter premeril od nog do glave.

»In kdo ste vi?« sem odgovoril. »Nosite sicer častniško uniformo, a govorite z menoj kot konjski hlanec. Gotovo ste to obleko ukradli, da prisilite ljudi, da so napram vam spoštljivi in uslužni.«

Bil je v zadregi in je povesil glavo. V njegovih očeh je ležal strah, ki je bil doma v teh krajih. Pozdravil je in se podeljavil:

»Poročnik Nosov iz garnizije Pogibi.« Svoje predstavljane sem izpopolnil s predložitvijo listin, na katerih je bil podpis

svoje življenje se ne bom iznebil očitka, da sem pustil vse zgoreti.«

Skušal se je izviti.

»Bodi no pameten! Molči in ostani tu,« je opominjal Steblaj; »življenje je več vredno kot denar in posestvo.«

Tedaj je nenadoma zadonel krik:

»Jezus, Marija, notri je!« — »Ali je znorela?« — »Bog bodi ji milostljiv!« — »Dekle je izgubljeno!«

»Kdo je notri?« sta hkrati vzkliknili Tončka in Marko.

»Vaša dekla, Marta. — Deklica, ki ne zna govoriti,« se je glasil odgovor.

Na Markovem obrazu se je zrcalila nema groza. Uboga dobra deklica je šla očividno zanj v nevarnost, da bi prinesla denar. Ne, junaška deklica ne sme umreti v plamenih. Napel je vse svoje mišice in se iztrgal z nadčloveško močjo svojim varuhom. V dveh skokih je bil pri vratih in skočil v gorečo hišo. Nov, divji krik je spreletel množico. Nekaj pogumnih fantov je hotelo skočiti za njim, tedaj je zadonel glasen klic:

»Nazaj, nazaj! Ostrešje se ruši, vse vas bo podkopalo.«

Z divjim hruščem se je sesul prednji del strehe in v vsej širini obležal pred hišnimi vrati.

»Jezus, Marija in Jožef!« — »Vsi svetniki!« — »Sedaj jima je zaprt izhod!« — »Rešitev je izključena,« so stokale ženske.

Nekaj tesarjev je prihitelo s sekirami. Razsekali so gorečo tramovje, da je bil vhod zopet prost. Radi vročine niso mogli dalj vzdržati in so se morali hitro umakniti. Na vrtu pa je klečala na tleh Tončka, vila roke proti nebu in proseče molila:

»Sveta Marija, pomoč kristjanov, pribežališče ža-

lostnih, ako ti ne boš pomagala, je vse izgubljeno, vse izgubljeno.«

Žene so jokale in stokale, nekaj mož je še enkrat zaman poskusilo, da bi prišli do hiše. Tedaj je zopet zadonel krik. Med vrati se je pojavila temna, kadeča se prikazen... Oh, Bog, onadva sta! Marko je nosil na rokah nezvestno, nemo deklico. Tedaj je omahnil in se zgrudil s svojim bremenom na tla. Takoj je prišlo nekaj fantov in potegnili so trepetajoči telesi iz vročine.

Na sosedovem vrtu so položili v travo oba nezvestna, polivali njuno obleko z vodo. Markov obraz je bil temnored, iz deklčinine čela je tekla kri. Tončka je položila bratovo glavo v svoje naročje, nežno božala njegovo lice in ihtela:

»Samo da si se rešil iz hiše, ti ljubljeni brat! Ne boš umrl! Dobri Bog tega ne bo dopustil!«

Ob Markovi strani je klečal Slivnikov Peter. Iskreno je stiskal roke nezvestnega Marka. Čez nekaj časa je vzkliknil:

»Živi, še živi, srce mu krepko bije; moramo ga nekoliko dvigniti, da bo laže dihal, kaj ne Tončka? Stekel bom domov in prinesel nekaj smetane. Smetana hladi in celi opekline. Tudi nekoliko vode bi morali dati ubogemu revežu; mislim, da ima notranjo vročino.«

S temi besedami je odhitel hrabri mož domov. Ves čas požara je bil pri Osojnikovi hiši, mnogo rešil in pomagal, kolikor je bilo v njegovi moči, četudi je bila njegova hiša v največji nevarnosti. — Nekaj žensk je nudilo prvo pomoč nezvestni deklici. Sprva so mislile, da je že mrtva; ko pa so ji močile nekaj časa čelo in ji vile nekaj kapljic vode v usta, je uboga deklica zadihala in parkrat komaj slišno vzdihnila.

Jezik mu je odgriznila.

Na policijo v poljskem Krakovu je prišla neka gospa, se izkazala kot žena znanega trgovca, nato pa položila na mizo policijskega komisarja v žepni robček zaviti košček — človeškega jezika. Pri zaslišanju je izjavila, da je bila po opravih v pisarni znanega krakovskega gospoda. Tu je došlo do dogodkov, med katerimi je temu gospodu odgriznila kos jezika. Za svoje dejanje prevzame vso odgovornost; maščevati je hotela sebe in druge žrtve moške pohote. Gospo so pridržali v zaporu.

Takoj ga je razumel. Med rudarji, ki so odšli na Francozsko v rudokope, je tudi naš France. Pri vpisovanju ga vpraša inženir francoški: »Parle france?« (Ali govorite francoško?) »Prou, gasput, ta prau,« odgovori France ves vesel. »Atkud pa vi mene poznate? Jesi s'm tist, jest, Barletov France! Kaku pa drgaš, ste še kej zdrav, gasput?«

Zeles si reklame. Ropar (ki je v gradu napadel nekega urednika): »Dobro, nič vam ne bomo vzeli in pustimo vas v miru. Toda v našem cenjenem listu morate opisati lepoto sprejema skozi ta gozd. Sicer...«

4

PREŠERNOVA

ulica
poleg frančiškanske
cerkve

Tovarna ur H. Suttner Ljubljana I.

Največja zaloge ur, zlatnine in srebrnine.

PREŠERNOVA

ulica
poleg frančiškanske
cerkve

4

CENIK

Zahtevajte bogato ilustrirani cenik s koledarjem, gratis in franco od

H. SUTTNER

Ljubljana I

PREŠERNOVA 4
ulicaBr. 104. Kovinska Anker-
Rokopf . . . Din 49⁵⁰Br. 111. Kovinska Anker-
Rokopf s radijem številk
in kazalci . Din 69⁵⁰

OMINO

IKO

AXO

Br. 105. Budilka okroglo
oblike, 16 cm visoka, s
prvo vrstnim Anker-stroj-
jem . . . Din 64⁵⁰Br. 106. Isto s radijem šte-
vilkami in kazalci D 84⁵⁰Br. 8701. S senka ura s
utečmi prvo vrstne šva-
litete . . . Din 151⁵⁰Br. 8702. Stenska ura po-
kovinska, okroglo oblike,
osrednjena, prvo vrstne
švalitete . . . Din 163⁵⁰Br. 7901. Am. double
kroč . . . Din 19⁵⁰
Br. 7905. Isto, trovrstno
D n 31⁵⁰Br. 7101. 14 karatno zlato
kroč . . . D 64⁵⁰
Br. 7105. Isto, trovrstno
D n 116⁵⁰

W M F

Kupujte samo tina srebr-
no jedilno orodje z
znamko WMF
To-arniška garancija 50 let

H. SUTTNER

Ljubljana I

PREŠERNOVA 4
ulica

Lastna protokollirana tovarna ur v Švici

MOKO, KRMILA

in vseh vrst špecerijo kupiš najbolje pri
Ivanu Kralj prej Spreitzer-Tavčar
Ljubljana, Stari trg 30.Veliki
ilustrovani CENIK

dobite zastonj. Zahtevajte ga od skladišta

MEINEL IN HEROLD

tovarna glasbil gramofonov in harmonik
R. Langer MARIBOR Stev. 107-B
Violine od Din 95⁵⁰, Ročne harmonike od Din 85⁵⁰,
Tamburice od Din 95⁵⁰, Gramofoni od Din 345⁵⁰ dalje.Najuspešnejše sredstvo za refo domače živali je
brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebilitav in omastitev domače,
posebno klavne živine. Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti Mastina so brezštevilna zabvalna pisma!
Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din. LEKARNA
TRNKOCZY (zrav. rotožva), Ljubljana, Mestni trg 4.

Sack'ove pluge in njih dele

kultivatorje, okopalni-
ke, brane itd.dobavlja hitro in zelo ugodno
— tudi na obroke. —

FERDO SMOLA,

S v. Jurij ob tužni žel. (Glavna zaloga Sackovih plugov za Slovenijo).

Ljudniti: Dr. Franc Kelovec.

Urednik: Franc Zabret.

Za Jugoslovansko Banko: Andrej Čeb.

Ščetarski (krtičarski) VAJENEC
kmečkih staršev, z vso oskrbo pri mojstru, se
sprejme. - Oglasiti se je pri: Naglič, Šmarje - Sap.

Dunajski velesejem

(10.—16. marca 1929)

(Rotunda do 17. marca)

Posebne prireditve:

Mednarodna razstava za avtomobile in
motorna kolesa

Tehniške novosti in iznajdbe

Čestne zgradbe — Premočovna ki

Umetna svila — Dun. medna kočuhov.

Razstava živil in nasladi

Vzorno po jedelstvo in gozdarstvo

Razstava vstajne pitane živine
(15.—17. marca 1929)Nikakoga vizuma! S sejemsko izkaznico in notnim
listom prost prehod avstrijske meje. Ogrski potni
vizum za prehod se dobi proti predložitvi sejemsko
izkaznice na meji.Znatne vožnje obilavne na jugoslovanskih, ogrskih
in avstrijskih železnicah, na donavi, Jadranskem
morju kakor tudi pri železniški prometu!Pojasnili vseh vrst kakor tudi velesejemsko izkaz-
nico (po Din 40⁵⁰) se dobivajo pri Wiener-Messe
A. G., Wien VII. — kakor tudi v dobi lipskega
spomladanskega sejma — Auskunftsstelle in Lipskeim,
Avstr. Messhaus in pri avstrijskih zastopstvih v
Ljubljani:

Avstrijski konzulat, Dunajska c. 31

Zveza za tujski promet v Sloveniji, Dunajska
cesta 1

Josip Zidar, Dunajska c. 31.

Naročajte „Slovenski list“. Kdor
hoče zvedeti najtočnejše in naj-
novejše nedeljske novice, bo čit-
tal „Slovenski list“. :::: Polletna
naročnina stane 25 Din. Naroča
se v upravi na Miklošičevi cestiEdino najboljši
šivalni stroji in pretilni švic.
„Dubled“ stroji ter kolesa
za rodbino, obrt in industrijo so le

Jos. Petelinca

Gritzner, Adler

Najnižje ceno! Tudi na obroke!

Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika.
Pouk v vezanju brezplačno.
ne Viteča garancija.Zobni atelje
PAVLE KOCJANČIČLjubljana, Dunajska cesta 24
odprto od 8—12 in od 2—6
Ob nedeljah in praznikih zaprto